

ВИНАХІДНИК і РАЦІОНАЛІЗАТОР

Читайте в цьому
номері:

- ◇ Новини науки і техніки
- ◇ Нові рішення, розробки, технології і проекти
- ◇ Винахідники пропонують для бізнесу та виробництва
- ◇ Інноваційна діяльність
- ◇ Чи є у винахідників майбутнє?
- ◇ Ціна думки
- ◇ Економічна оцінка винаходів
- ◇ З історії громадських об'єднань

ЗІ СВЯТОМ • ЗІ СВЯТОМ • ЗІ СВЯТОМ • ЗІ СВЯТОМ

Вітаємо Вас, винахідники і раціоналізатори України!

Ми – пишаємося тим, що саме журнал ВіР став вибраним і названим у Вашу честь.

Сподіваємося, що держава відзначить Вас не тільки офіційним святом, а ще і спеціальним Законом для створення в Україні сприятливої нормативної системи за для Вашої роботи і Вашого достатку!

Редакція

Засновник журналу:
Українська академія наук

Зареєстровано:
Державним комітетом інфор-
маційної політики, телебачення
та радіомовлення України

Свідчення:
Серія КВ №4278 від 31.07.1997 р.

Головний редактор
Зубарев О.М.

**Заступник
головного редактора**
Остроумов І.В.

Голова редакційної ради
Онiпко О.Ф.,
доктор технічних наук

**Заступник голови
редакційної ради**
Вашенко В.П.,
доктор технічних наук

**Заступник голови
редакційної ради**
Харченко В.П.,
доктор технічних наук

Редакційна рада

Андрощук Г.О., к.е.н.; Білоус Г.М., Бори-
севич В.К., д.т.н.; Булгач В.Л., к.т.н.;
Вербицький А.Г., к.т.н.; Висоцький Г.В.,
Гончаренко М.Ф., Давиденко А.А.,
к.пед.н.; Демчишин А.В., д.т.н.; Індука-
ва В.К., Злочевський М.В.; Колнов
М.О., к.т.н.; Корнєв Д.І., д.т.н.; Короб-
ко Б.П., к.т.н.; Крайнев П.П., к.е.н.;
Жарінова (Красовська) А.Г., к.е.н.; Кри-
вуца В.Г., д.т.н.; Левінський О.М., д.т.н.;
Лісін М.П.; Немчин О.Ф., Орлюк О.П.,
д.ю.н.; Паладій М.В., д.н. в галузі
права; Пінкур О.В., Сніщин О.Г., Ситник
М.П.; Стогній В.С., к.т.н.; Толчев М.Д.;
Удод С.І., д.т.н.; Федоренко В.Г., д.е.н.;
Хмаря Л.А., д.т.н.; Цибульов П.М.,
д.т.н.; Черв'як П.І., д.м.н.; Черевко О.І.,
д.е.н.; Черепов С.В., к. ф.м.н.;
Шовкалюк В.С., Яхменко Ю.І., д.т.н.;
Хименко О.А.

Видється за інформаційної підтримки
Державного департаменту інтелекту-
альної власності, ДП "Український
інститут промислової власності" та
Інформаційного агентства "Інтерфакс-
Україна".

Погляди авторів публікацій не завжди
збігаються з точкою зору редакції. Ма-
теріали друкуються мовою оригіналу.
Відповідальність за зміст реклами несе
рекламодавець. Відтворення (повністю
або частково) текстових, фото та інших
матеріалів без попередньої згоди ре-
дакції журналу "ВІР" заборонено.

Незважаючи на те, що у процесі підго-
товки номера використовувалися всі
можливості для перевірки фактичних
даних, що публікуються, редакція не
несе відповідальності за точність над-
рукованої інформації, а також за мож-
ливі наслідки, пов'язані з цими ма-
теріалами.

Матеріали, які надійшли до редакції, не
повертаються.

Формат 60x84/8. Папір крейдяний.
Ум.-друк.арк. 4,65. Наклад 4 800 прим.
Друкарня ТОВ "ДКС-Центр".
Тел.: 467-65-28.

Майкл, мільони, верстка - І.Остроумов
Відповідальний за випуск - А.Онiпко

Ціна договiрна

Новини науки і техніки 4

Нові рішення, розробки, технології і проекти

І. Остроумов <i>Куля Онiпко</i>	5
Таршинов І.В. <i>Изобретение и инновации во здравие всех и каждого</i>	6
<i>Патент получен - что дальше?</i>	7

Винахідники пропонують для бізнесу та виробництва

А. Струм <i>НЕТ! - Громоздким спутниковым антеннам!</i>	8
Гордиенко Л.Е. <i>Кавитационный био дизель</i>	10

Інноваційна діяльність

М. Клепка, О. Бонковскі <i>Методы, техника та інструменти підтримки інноваційності на регіональному рівні</i>	12
Федулова Л.І. <i>Технологічне прогнозування в системі інноваційного розвитку</i>	15
К.Б. Матусьяк, К. Засядли <i>Економіка, що базується на знаннях</i>	18

З історії винахідництва

А. Ферчук <i>3 історії громадських об'єднань винахідників України. 1920-і - 1930-і роки</i>	20
---	----

Правова охорона об'єктів промислової власності (інтелектуальної власності)

М. Лицишин <i>Економічна оцінка винаходів, ліцензій та ноу-хау</i>	25
С. Лященко, Г. Мурланова <i>Зміни, які внесено до положень про державні реєстри, та введення нових бланків охоронних документів</i>	31
Капіца Ю.М. <i>Збори за патентування збільшуються в 18 - 27 разів. Чи є у винахідництва майбутнє?</i>	34

Колонка редактора

Зубарев А.Н. <i>Понимание - поможет найти деньги!</i>	37
---	----

Ціна думки

Морозов А.Ф. <i>Ціна думки</i>	39
--	----

Точка зору

Кобылянский С.И., Зубарев А.Н. <i>Нужны ли Украине золотопосные идеи?</i>	42
---	----

В світі цікавого

<i>Изобретатели от Бога - вытесняют профессионалов</i>	46
---	----

Конкурси

<i>Державний департамент інтелектуальної власності оголошує Всеукраїнський конкурс "Винахід - 2007"</i>	47
---	----

КУЛЯ ОНІПКО

У кулі Оніпка для ствольної зброї, яка містить металевий підкаліберний корпус, циліндроподібна і конусоподібна поверхні якого зв'язані з пластмасовою насадкою, яка містить по крайній мірі одно ребро, пластмасова насадка виконана з можливістю розривання зв'язку з підкаліберним корпусом після виходу з ствольного зрізу зброї, згідно з винаходом пластмасова насадка виконана суцільною, ребро виконано як вигин поздовжньої форми, який розташований спіралеподібно навкруги осі підкаліберного корпусу і проекція вершини цього вигину на площину, перпендикулярну осі підкаліберного корпусу близька до калібру ствола зброї.

Крім того, ребра пластмасової насадки виконані у вигляді декількох подібних вигинів, розташованих подібно багатозахідній різьбі.

Крім того, кут нахилу дотичної до кривої, утвореної вершиною вигину, до прямої, яка проходить через точку дотику і паралельна осі підкаліберного корпусу, дорівнює 8-40°, причому величина кута вздовж ребра є постійною або змінною величиною.

Сукупність наведених основних ознак кулі, яка заявляється, забезпечує збільшення дальності її польоту та покращення інших пов'язаних з цим параметрів.

На Фіг. 1 схематично зображено загальний вид кулі, на Фіг.2 - її поперечний переріз.

Куля містить металевий підкаліберний корпус 1, циліндроподібна і конусоподібна частини якого зв'язані з пластмасовою насадкою 2.

Куля містить металевий підкаліберний корпус 1 і одягнуту на нього пластмасову насадку 2, яка контактує з циліндроподібною 3 і конусоподібною 4 поверхнями корпусу 1. Ребра пластмасової насадки виконані як вигин 5 у вигляді полоски, яка розташована, по спіралі навкруги осі корпусу 1. Проекція вершини вигину 5 на площину, перпендикулярну осі корпусу 1 близька до калібру ствола зброї. При цьому вигини 5 пластмасової насадки 2, як варіант, виконані у вигляді декількох

подібних вигинів, наприклад паралельних полосок, розташованих подібно багатозахідній різьбі.

Кут нахилу дотичної до кривої, утвореної вершиною вигину 5, до прямої, яка проходить через точку дотику і паралельна осі корпусу 1, дорівнює близько 30°, причому величина кута вздовж ребра може бути постійною або змінною величиною в межах 8-40°. Ребро має властивості турбінки.

Куля працює таким чином. В момент пострілу куля починає рухатись в стволі зброї під тиском порохових газів на її тильну поверхню. Частина потоку газів проходить в щілину між стволом зброї і пластмасовою насадкою 2, здійснює тиск на її ребра і спричиняє тим самим обертання кулі навколо своєї осі. При цьому потік газів притискує пластмасову насадку 2 до циліндроподібною 3 поверхні корпусу 1, запобігаючи обертальному ковзанню корпусу 1 всередині пластмасової насадки 2, і до конусоподібною 4 поверхні корпусу 1, запобігаючи її сповзанню з корпусу 1. Частина потоку цих газів проходить через отвори під вигинами 5.

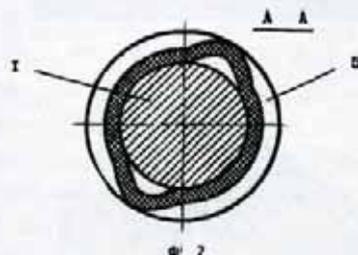
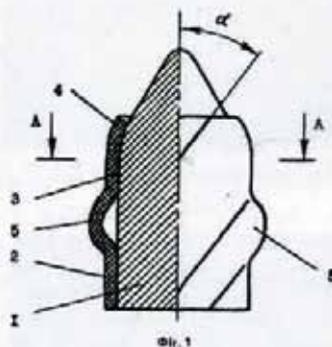
В момент вилітання кулі з ствольного зрізу зброї вказані сили, які утримують насадку 2 на корпусі 1, різко припиняють свою дію. Зустрічний потік повітря проходить через отвори під вигинами 5 у напрямку, протилежному руху кулі, розкриває частину насадки 2, розриваючи її контакт з конусоподібною 4 поверхнею корпусу 1 і зсуває насадку 2 з корпусу 1.

Виконання ребер у вигляді паралельних полосок забезпечує оптимізацію параметрів кулі в залежності від калібру ствола зброї. Виконання кулі з кутами нахилу ребер від 8 до 40° у вигляді турбінки забезпечує оптимізацію параметрів кулі в залежності від потужності порохових зарядів.

Таким чином корпус 1 набуває обертального руху в стволі зброї і летить у повітрі не обтяжений стабілізатором, що забезпечує підвищення дальності польоту та покращення інших зв'язаних з цим технічних параметрів.

Проведені дослідні випробування кулі, яка пропонується, підтвердили підвищення дальності її польоту порівняно з аналогами у 1,2-1,3 рази, а також покращення прицільності стрільби.

Патент на винахід №79511 від 25.06.2007

"Изобретатель достаточно ленивый и безграмотный человек.

Почему ленивый?

Лень крутить гайки, пора придумать автомат.

Почему безграмотный?

Все знают, что это невозможно, только изобретатель этого не знает."

И. Таршинов

ИЗОБРЕТЕНИЕ И НОВАЦИИ ВО ЗДРАВЬЕ ВСЕХ И КАЖДОГО

Представляемая разработка "Биорегулятор", стала кандидатом на 2-е место в ежегодном конкурсе "Отечественные прикладные научно-технические разработки для малого и среднего бизнеса" (www.ukrsmb.info), организатором которого является USMB-проект, а главным медиа-партнером - ViP.

Этот выбор обусловлен тем, что применение ее, имеет высокую социальную общественную значимость и то, что она может применяться, в том числе, в коммерческих медицинских учреждениях. Это именно один из ярких случаев, когда бизнес приносит пользу широким слоям населения.

Для работы с аппаратом достаточно одного врача и 2-х медсестер в одном лечебном пункте. Аппарат может применяться для профилактики, лечения и реабилитации больных всех возрастных групп. Он может работать, как стационарно, так и амбулаторно.

Это аппарат системного действия. Лечение с его помощью поддается более 300 патологий. В том числе - сахарный диабет, тромбофлебит и т.д. Во многих случаях, с его помощью, хирургическое вмешательство становится не обязательным.

Эта разработка достойна того, чтобы ViP о ней и о наградах, которыми ее удостоили, написал впоследствии более подробно.

Представляем генерального конструктора инновационной разработки Игоря Викторовича Таршинова. Автора более 80 авторских свидетельств и патентов на изобретения, более 180 научных публикаций.

Ученые Института технологий

Большая Золотая Медаль WIPO OMPI (2003г.)

Большая Золотая Медаль WIPO OMPI (2006г.)

И.Таршинов демонстрирует "шапочку"

Пациент на процедуре

оздоровления (ИТО) "Новое в медицине" разработали новый для Украины системный, неинвазивный, экологически чистый метод лечения, при котором не используются химпрепараты, магнитовоздействие, скальпель или облучения. Лечебные действия их метода распространяются одновременно на весь организм. Называется он "объемный пневмопрессинг" или "программируемая пневмовакуумкомпрессия" и осуществляется при помощи созданного учеными ИТО аппарата "Биорегулятор". Лечение основано на воздействии на крово- и лимфосистему, на принудительном ускорении микроциркуляции крови, лимфы по сосудам на капиллярном уровне, т.е. на уровне самых мелких сосудов.

В "Биорегуляторе" используется пневмоманжета-трансформер, с которой есть возможность работать почти со всеми участками тела пациентов, но - кроме головы.

Воздействие на голову называется "краниопрессура". Это отдельный вид воздействия. Для краниопрессуры, И. Таршинов разработал пневмоманжету, которой дали ласковое название - "шапочка". Это эффективное приспособление к "Биорегулятору", зарегистрированное, как новое изобретение. Применяя его, можно дополнительно решить немало проблем пациентов, как физических, так и психических. Можно регулировать кровяное давление, достигать оздоровительного эффекта при гайморите, улучшать слух, зрение и память пациентов.

В разработке используются знания восточной медицины и опыт украинских врачей Ильяка Ю.И. и Чуприкова А.П.

Беседу вел А.Зубарев

ПАТЕНТ ПОЛУЧЕН - ЧТО ДАЛЬШЕ?

Специально ко Дню изобретателя и рационализатора ВІР провел беседу с Генеральным директором инновационного предприятия ИТО "Новое в медицине" Людмилой Александровной Таршиновой. На наш взгляд, данное предприятие стало успешным в результате объединения изобретателя-новатора и инновационного менеджера-предпринимателя. Это, похоже, и есть тот союз, которому намного легче, чем одному предпринимателю найти третье, необходимое для его жизнеспособности звено - финансиста-инвестора. Ведь именно три точки опоры определяют плоскость. Видно для каждого изобретения - СВОЯ "плоскость".

Л.А.Таршинова

Полезно ли взаимодействие государственного и негосударственного секторов для повышения развития инновационного развития государства и общества?

Л.Т. Я не знаю государства, которое могло бы развиваться без развития науки. Нет таких государств. И очень печально, что из Украины многие ученые уехали и уезжают. И весомая доля интеллектуального нашего потенциала, работает за границей. Приносит пользу в других странах, но не Украине и ее гражданам. Поэтому, во взаимодействии государственного и негосударственного секторов - единственно верный путь для развития. Нет в государстве сейчас таких возможностей, которые могли бы в полной мере обеспечить ученых, изобретателей и рационализаторов достойным финансированием их семейных очагов. Стимулировать их. А в негосударственных структурах, они могут реализовать и свой потенциал, и свое развитие. По роду нашей деятельности в области медицины, мне известно немало примеров, когда ученые из негосударственных медицинских научных структур приносят практическую пользу обществу, оказывая, порой уникальную помощь для здоровья многих и многих людей.

Есть ли польза от проведения конкурсов инновационных разработок?

Л.Т. Конкурсы бывают полезны. Они дают возможность узнать и выделить, нередко уникальные разработки в массе других. Иногда, это единственная спасительная возможность найти финансирование. Была бы очень большая польза, если бы госструктуры обращали внимание на конкурентоспособные инновационные разработки, которые могут быть полезны немалому числу людей, а значит и государству. Ведь часто требуется не только наградить новаторов грамотой, или денежной премией, которой будет недостаточно для реализации идей в продукцию.

Может ли быть положительной роль СМИ, Интернета и общественных организаций в содей-

ствии коммерциализации научно-технических разработок?

Л.Т. Конечно. СМИ и Интернет и отдельные общественные организации - это единственное, что сегодня может помочь новым негосударственным структурам и отдельным новаторам. Говорю из своего опыта - благодаря, именно информации, которую освещают эти ресурсы о наших разработках, они продвигаются на отечественном рынке и за рубежом. А иначе, сегодня больше не

на кого надеяться.

Кто может и кто должен поддерживать коммерциализацию отечественных прикладных научно-технических разработок?

Л.Т. Полагаю, именно государство должно поддерживать разработчиков, создавая благоприятное поле для продвижения общественно полезных новаций, потому что государство через это, может получить значительную прибыль в сочетании с пользой для его граждан. (Ведь государство не может быть оторванным от общества. Оно не должно приносить вред обществу или быть бесполезным для него. Бездействие - это тоже вред. Иначе обществу такое государство - не нужно. "Партийное" оно или нет - ред.) И чем выше положительные результаты у участников продвижения идеи в производство, которые они получают в виде общественно полезной продукции и финансового эффекта - тем больше польза государству (чиновники просто обязаны это понимать. Есть жесткая сцепка. Нет новаторам помощи от государства? - Нет развития государства. - ред.)

Если государство не заинтересовалось той или иной разработкой - кто может помочь разработчику?

Л.Т. Есть немалая надежда на людей, владеющих частным капиталом. Потому, что существенная прибыль, как показывает зарубежный опыт - именно от инновационных проектов.

Другое дело, что и тут сегодня все зависит от государства - если создаст оно выгодные условия для инвесторов инновационных проектов, то они будут финансироваться украинским и зарубежным капиталом. (Если же останется все, как есть, то деньги, так и будут работать в секторе коротких вложений: торговля, финансовые спекуляции и т.д., которые имеют низкую общественную значимость - ред). Если наши разработчики никакой помощи от государства не видят, то им чиновники оставляют единственный путь - помогать самим себе. Вот и уезжают они туда, где интеллектуальный труд оценивают по достоинству и приравнивают к капиталу.

**Винахідники пропонують
для бізнесу та виробництва**

Андрей Струм, г. Киев

НЕТ! - ГРОМОЗДКИМ СПУТНИКОВЫМ АНТЕННАМ!

Как известно, в комплексе со спутниковыми антеннами применяются специальные устройства - конверторы.

Вероятнее всего, их пользователи ослабились и считают, что существующие конструкции конвертеров неизменны, к ним все привыкли и воспринимают их, как константу. Чего, мол, тут еще ожидать? Поэтому, организации продолжают приобретать, для многих неудобные, антенны великих диаметров и устанавливают их на своих или чужих крышах, а для бытовых нужд приобретаются "тарелки" поменьше при том, что был уже в ближнем зарубежье случай, когда ЖЭК хотел увеличить размер квартплаты жильцам, которые установили такие антенны на жилых зданиях. При этом, сотрудники "жилконторы" ссылались на то, что эти антенны не предусмотрены в конструкции жилых домов, что они увеличивают парусность зданий и ускоряют их износ. Пожалуй в этом что-то есть...

А. Куцев

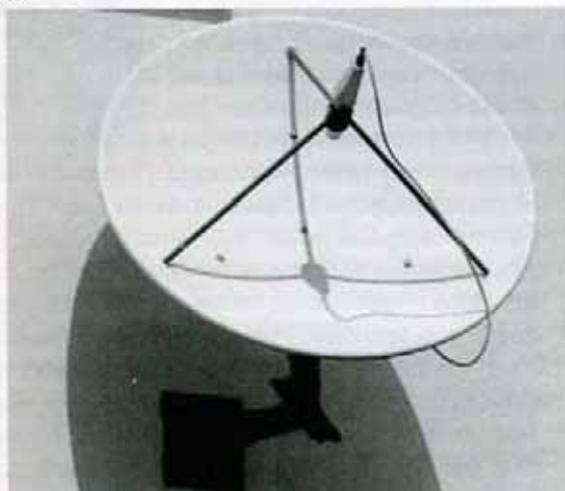
А вдруг, кто-то столкнется с подобным прецедентом?.. Оказывается - выход из этой ситуации есть!

Украинским изобретателем Куцевым А.В., членом-корреспондентом Украинской академии наук, генеральным конструктором киевского радиозавода, разработан новый способ увеличения мощности принимаемых в спутниковом диапазоне сигналов (Патент Украины), за счет применения нетрадиционных зеркальных антенн, которые, в сочетании с новыми конверторами, более эффективны по сравнению с привычными для всех "тарелками", так как обладают более высокими техническими характеристиками. Новое конструкторское решение позволяет также уменьшить диаметр широко применяемых параболических (офсетных) антенн примерно в 1,5 - 2 раза.

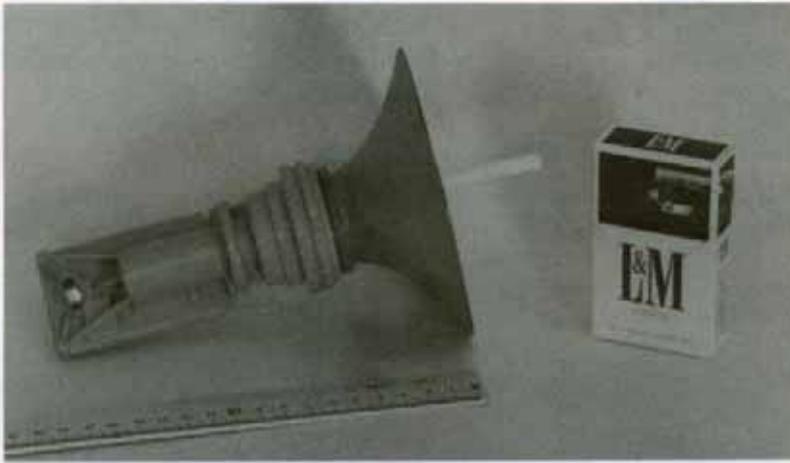
Специалисты знают, что любая антенна усиливает шумы и полезные сигналы. Важно при этом, чтобы соотношение сигнал/шум было сбалансировано. И особенно это актуально в отношении зеркальных антенн космического диапазона. Известно, что чем больше диаметр антенны, тем больше усиление шумов и полезных сигналов. Аналогичный эффект повышения усиления сигнала без увеличения диаметра антенны достигается и благодаря применению новых конвертеров, широкий выпуск которых можно наладить на основе новой технологии, разработанной Куцевым А.В.

К слову, если у антенны диаметром 80 см, заменить стандартный конвертор на конвертор изготовленный с применением новой технологии, то аналогичное усиление можно получить, если применить антенну с меньшим диаметром (примерно 40 см).

Например, в индикаторе конкретного ресиве-

Стандартная антенна

Антенна Кущова

ра (тюнера) процентных соотношений входного сигнала (уровня) на конвертере и соотношения сигнал/шум (качества) при стандартном RCI конвертере на антенне диаметром 60 см (спутник Hot-Bird) в г. Киеве, сигнализируются соответственно цифры 71% и 64%, а при замене стандартного конвертера на новый конвертер, соответственно - 75% и 70%. И это происходит без изменений диаметра антенны.

Практически, разработан и изготовлен новый современный конвертер, который позволяет получить в спутниковом Ku диапазоне усиление большее, примерно на 4-5 дБ по сравнению, к примеру, с конвертером RCI.

Конвертер не требует источника питания. В нем нет традиционных электронных компонентов.

Кроме того, следует особенно отметить, что, если с применением новой технологии для телевидения и радио, сигнал увеличивается на 4-5 дБ, то для Интернета сигнал усиливается неожиданно более существенно - на 6 дБ и более. По мнению автора разработки, это может открыть совершенно новые возможности для организации широкого доступа населения к безграничным просторам глобальной сети, а также для повышения качества услуг, которые уже оказывают Интернет-провайдеры.

Малозабаритная антенна Кущова

Применение новых конвертеров может позволить отказаться от применения морально устаревших, традиционных параболических антенн, разработанных, буквально, в прошлом веке и перейти к применению современной техники (см. ВіР № 11-2006, стр. 9-10) на основе передовых технологий будущего.

Конечно, немаловажно, чтобы те структуры, которые серийно выпускают устаревшую технику, не были тормозом для развития нового.

Конвертеры нового поколения уже готовы к промышленному производству. На киевском радиозаводе организован выпуск опыт-

Конвертер Кущова

ной партии. Уже имеются действующие образцы, демонстрирующие уникальность разработки. В наличии завершена конструкторская документация. Новизна концепции подтверждена письменными заключениями ученых и комиссий авторитетных профильных организаций Украины и России.

Предлагаемые автором варианты коммерциализации разработки:

1. Трансфер технологии с НОУ-ХАУ.
2. Продажа лицензии.

3. Участие в организации производства.

4. Совместное, поэтапное, активное участие в перспективных (дальнейших) разработках, не имеющих аналогов в мировой практике.

При заинтересованности, обращайтесь в редакцию ВіР.

Винахідники пропонують
для бізнесу та виробництва

Л.Е. Гордиенко

г. Краматорск, Донецкая обл.

КАВИТАЦИОННЫЙ БИОДИЗЕЛЬ

"Малогабаритные, энергетически малозатратные комплексы для производства биодизеля из любых видов растительных масел производительностью 500, 1000 и более л/час., работающие на принципиально новом методе - кавитации".

Разработан, изготовлен и прошел испытания модельный ряд малогабаритных энергетически малозатратных комплексов для производства биодизеля: BIOTRON - 500, BIOTRON - 1000 производительностью соответственно 500 и 1000 л/час.

Принцип работы - КАВИТАЦИОННЫЙ, без термического нагрева, прямоточный. Затраты электроэнергии при эксплуатации в 4 (!) раза меньше, чем термических установок-аналогов. Исходное сырье - любые растительные масла, т.к. комплекс позволяет проводить технологические регулировки под каждый вид сырья. Комплекс мобильный, малогабаритный: вес до 1.0 тонны, габарит 2.0 x 4.0 x 2.0 м. При необходимости увеличения выпуска биодизеля возможно модулирование базовыми установками.

Биодизель - это альтернативное топливо, которое производится из растительных масел. Главным преимуществом биодизельного топлива, которое делает его "привлекательным" с точки зрения замены существующих видов топлива, является его экологическая чистота, а также относительная дешевизна. В отличие от топлива, произведенного из нефтепродуктов, биодизель при попадании в почву или воду подвергается полному биоло-

гическому распаду, а уровень выбросов углекислого газа в атмосферу при сгорании биодизеля значительно ниже по сравнению с обычным дизельным топливом. Кроме того, использование биодизеля позволяет его потребителям не зависеть от мировых цен на нефть и нефтепродукты.

Биодизель представляет собой метиловый (этиловый) эфир. Его получают из растительных масел (обычно используют рапсовое масло - оно самое дешевое) путем реакции этерификации: к растительному маслу добавляется метанол (этанол) в соотношении приблизительно 9:1 и незначительное количество катализатора (щелочного или кислотного), после чего смесь обрабатывается в кавитационном реакторе. Импульсное кавитационное воздействие на растительное масло реализуется в форме импульсов давления, развитой кавитации и вихреобразования.

При обработке рапсового масла в кавитационном реакторе происходит разрыв молекул жирных кислот. Это приводит к снижению вязкости, увеличению цетанового числа, улучшению энергетических характеристик топлива. При этом увеличиваются не только качество биодизеля, но и скорость его производства. Кавитационный реактор мощностью 11 кВт может производить до 500 литров качественного биотоплива в час. Использование кавитационного реактора для производства биодизельного топлива позволяет экономить энергоресурсы в 7-10 раз по сравнению с существующими техно-

Л. Гордиенко

Три изящных шага получения биодизеля
вместе с "BIOTRON- ST"

логиями на аналогичное оборудование.

Разработаны как отдельный реактор производительностью 500 и 1000 л/час без автоматизации, так и автоматическая установка для производства биодизельного топлива той же производительностью. Режим работы - трехсменный. Оборудование отличается друг от друга степенью автоматизации процесса и комплектностью. Установка оснащена дозирующими устройствами, позволяющими подавать компоненты в реактор с высокой точностью, а так же изменять их количество в режиме on-line в соответствии с требованиями технологии, в случае изменения качественного состава исходного сырья (растительного масла, этанола или метанола).

Использование гидродинамического кавитационного реактора позволяет снизить температуру реакции до 300-350С и обеспечить полное вступление в реакцию этерификации всех компонентов.

После обработки в кавитационном реакторе смесь подается в специальные сепараторные колонны, где происходит ее разделение по фракциям (биодизель+глицерин). Интеллектуальная система слежения, разработанная компанией, позволяет полностью отслеживать этот процесс в реальном времени. Это позволяет исключить человеческий фактор в определении времени окончания реакции, сигнализировать оператору, в случае если реакция по каким либо причинам прошла не полностью (нарушена технология), определить количественное соотношение прореагировавшего и не прореагировавшего вещества, что в свою очередь позволяет более оперативно определить причину нарушения технологического процесса. Эта система полностью исключает попада-

Общий вид автоматизированной установки BIOTRON - 500

ние в хранилище некачественного биотоплива.

Установка может работать абсолютно на любых видах растительного масла, использовать в реакции как метиловый, так и этиловый спирт, едкое кали, едкий натр или кислоты в качестве катализаторов.

Гибкая система дозирования позволяет настроить установку не только на уже существующие технологии смешивания исходных компонентов, но и создать свою собственную технологию, которая будет наиболее точно учитывать местные особенности сырья.

Мировые тенденции, обеспечивающие потребность в продукте: программы перехода на альтернативное топливо уже имеют большинство развитых стран.

Производство биодизеля, этанола занимает в этих программах основное место. Оборудование для производства этих продуктов развивается огромными темпами. Но, к сожалению, в Украину завозится оборудование из Германии, Польши, неадаптированное под условия нашей страны: требования к маслу, метанолу, щелочи. Кроме этого принцип, положенный в основу импортного оборудования - нагрев с затратой большого количества энергии, по своей сути не может быть гибким, изменяемым под конкретные условия нашего производства.

Предлагаемое оборудование по своим характеристикам намного превосходит импортное и способно вывести производство биодизеля в Украине на ведущее место.

Кавитационное оборудование, т. е. сам реактор при необходимости может использоваться для улучшения качества печного топлива, обезвреживать диз-

топливо, работать в качестве гомогенизаторов при пастеризации молока, т.е. всегда есть страховка бизнеса.

Проект разработан Гордиенко Л.Е. по доверенности ООО "НПО Специальные технологии"

Кавитаторы на 500 и 100 л/час - "сердце" установки

**Інноваційна
діяльність**

Світовий досвід

Міхал Клепка
менеджер Мережі регіональних
інноваційних стратегій
в Польщі IntegRIS
Олександр Бонковські
кандидат економічних наук

МЕТОДИ, ТЕХНІКА ТА ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Матеріали ґрунтуються на Регіональній стратегії інновацій
Нижньосілезького воєводства

**Ініціатива, що має за мету викорис-
тання підприємствами ІТ-технологій**

Цілі програми: (I) заохочення підприємців до використання ІТ-технологій (до продажу за посередництвом Інтернету), (II) підтримка віртуальної співпраці між підприємствами.

Обґрунтування

Діяльність підприємства на ринку залежить від його здатності знаходити та використовувати ринкову інформацію. Сьогодні в цю сферу все більше входять комп'ютерні технології, що базуються на доступі до Інтернету. Вони створюють можливості нагромадження, розповсюдження та обміну інформацією. Відбувається прогрес у використанні цих інструментів з метою постачання та збуту матеріальних та нематеріальних цінностей, створюваних на підприємствах. Однак, можливості, створені цим прогресом, ще не набули широкої популярності серед підприємців. Ця ситуація вказує на необхідність створення довіри до таких інструментів та вмінь використовувати нові канали продажу.

Опис

Програма спрямована на підтримку ініціатив, що мають за мету розвиток та впровадження інструментів Інтернету для продажу та співпраці. Особливо в сфері подолання бар'єрів та полегшення обміну інформацією, створення платформ для розвитку систем моніторингу

на різних фазах виробництва та маркетингу.

Заявки можуть подаватися окремими підприємствами або групами підприємств та організацій. Їх метою має бути створення спільних систем. У рамках дії можуть бути реалізовані секторні, галузеві, проблемні проекти, а також проекти, що концентруються на конкретних ІТ-інструментах.

У рамках проектів можливим є фінансування (персональні кошти), зовнішні ІТ-послуги, необхідне обладнання та навчання.

В заявках необхідно вказати потребу використання ІТ-інструментів фірмою або консорціумом, здатність використання цих інструментів після завершення фінансування. Крім того, вимагається план розвитку діяльності підприємства на базі цих інструментів. Результатом програми є створення тривалих взаємозв'язків між організаціями регіону при використанні сучасних ІТ-інструментів та Інтернету, збільшення обсягів продажу товарів за посередництвом Інтернету.

Кінцеві одержувачі фінансування

Підприємства, консорціуми підприємств та організацій підтримки підприємства.

Джерело:

Дія реалізована в Італії.
Trend Chart on Innovation IT-40
Ministry of Productive Activities.

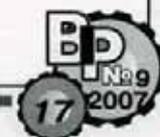

ТЕХНОЛОГІЙ: ОГЛЯД

2015 - 2019 рр.	2020 - 2024 рр.	2025 - 2029 рр.	ПІСЛЯ 2030 рр.
Широке використання альтернативної енергії. Зростання ефективності використання енергії на 50%.	Застосування надпровідників.		Комерційне виробництво електроенергії на основі термоядерного синтезу.
"Зелений бізнес" стає нормою. Комерційно ефективне опріснення морської води.	Зниження парникового ефекту на 50%.	Більшість виробництв на основі індустриальної екології.	Дизайн екосистем для рециркулювання забруднювачів середовища.
Прецизійне сільське господарство.	Виробництво більшості морепродуктів на основі аквакультури.		Штучні продукти харчування.
Паралельна обробка в суперкомп'ютерах Інтелектуальні мережі Настінні монітори.	Комерційне використання біочіпів.		
Комп'ютерний переклад у реальному часі.			
Віртуальна реальність стає звичайною. Глобальні комунікації пов'язують більшість людей.			
Інтелектуальні промислові роботи. Нові технології розробки матеріалів. Широке застосування мікромашин.	Широке використання інтелектуальних матеріалів. Масове виробництво керамічних двигунів.		Комерційне використання нанотехнологій.
	Клонування органів для трансплантації. Синтетичні штучні органи та тканини. Лікування з урахуванням генетичних особливостей.	Генетична терапія в лікуванні більшості хвороб.	Середня тривалість життя досягає 100 років
Постійна база на Місяці.	Висадка людей на Марсі.		Контракт із позаземним життям. Можливість польоту до зірок.
Інтелектуальні шляхи, що регулюють рух Автоматизоване управління транспортом	Більшість трансокеанічних польотів на понадзвуковій авіації		

З ІСТОРІЇ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ВИНАХІДНИКІВ УКРАЇНИ. 1920-і -1930-і РОКИ.

А. Ферчук

Відлік історії радянського винахідництва починається з "Положення про винаходи", затвердженого Радою Народних Комісарів РРФСР 30.06.1919 року. Цим документом встановлювалась нова система регулювання винахідницьких відносин. Право на використання винаходів закріплювалось за державою. Будь-який винахід, визнаний корисним, рішенням Вищої Ради Народного Господарства (ВРНГ) міг бути оголошений надбанням держави і надійти у загальне користування громадян.

Радянська влада, надаючи виключного значення масовому винахідництву, розвитку творчої ініціативи робітничого класу, закликала робітників "віддавати свою розумову працю" для вирішення найбільш суттєвих задач "країни робітничо-селянського, радянсько-комуністичного будівництва", для перетворення її в "країну колективної творчої праці". Держава робила ставку на робітників, але у них не вистачало технічних знань, відповідної кваліфікації та конструкторського досвіду. Разом з тим, винахідницька справа у зазначений період залишалась неорганізованою. Спеціальні структури з питань винахідництва діяли лише при ВРНГ, Наркоматі шляхів сполучення та військових відомствах. Та й там апарат не був пристосований до швидкісного просування винахідницьких пропозицій на шляху "від ідеї до її реалізації". Термін патентування нерідко сягав семи років. Це спонукало винахідників до об'єднання в громадські організації. Потрібно було зібрати розпорошені винахідницькі сили, об'єднати свої зусилля.

Ефективним апаратом, який би полегшив винахіднику перетворення його ідеї у життя, на думку багатьох до-

свідчених винахідників, мала стати асоціація винахідників.

Перші спроби створення товариств та асоціацій винахідників у пореволюційний період були зроблені ще 1919 року. Проте, ці організації були розрізнені, не мали офіційного статусу, єдиної програми.

Всеукраїнська асоціація винахідників (1924 - 1925рр.)

29 квітня 1924 року у Харкові (тодішній столиці Радянської України) з ініціативи професора Харківського сільськогосподарського інституту (ХСП) та відомого винахідника Ю.Ланге відбулись перші організаційні збори групи винахідників, які відстроювали необхідність створення у республіці винахідницької асоціації для захисту прав винахідників та сприяння їхній діяльності, впровадженню винаходів у виробництво. Серед учасників зборів (всього 14) були представники ВРНГ, ХСП, Харківського технологічного інституту, винахідники Харкова. Збори прийняли постанову щодо необхідності об'єднання у всеукраїнську асоціацію винахідників, "які мають патенти або заявочні свідоцтва, осіб, які працюють у галузі відкриттів та досліджень, в роботі яких є моменти технічної творчості". Щодо назви організації було розглянуто дві пропозиції: "Асоціація, яка об'єднує осіб технічної творчості" або "Асоціація працівників науково-технічної творчості". Проте, на першому засіданні щодо назви остаточно не визначились. У першу чергу необхідно було розробити статут об'єднання, пройти державну реєстрацію. Головними завданнями асоціації збори визначили: "...сприяння винахідникам та захист авторських прав у процесі розвитку творчих ідей; інформування та взаємодопомогу винахідників; встановлення зв'язків з лабораторіями щодо можливості роботи ви-

нахідників, визначення засобів пошуку коштів". Важливо було оголосити про створення асоціації у пресі. Також, було вирішено звернутись до ВРНГ та Народного комісаріату просвіти, Держплану республіки щодо роботи в асоціації представників цих держструктур. Головою тимчасового бюро асоціації обрали професора Ю.Ланге, заступником голови - працівника відділу винаходів науково-технічного відділення ВРНГ А.Мандріку.

6 травня 1924р. тимчасове бюро прийняло тимчасову назву об'єднання винахідників України - Всеукраїнська асоціація винахідників та прийняло рішення про створення філіалів асоціації в інших містах.

Через місяць Тимчасове бюро вирішили підсилити трьома представниками харківського губкому КП(б)У.

17 червня 1924р. засідання оргбюро Всеукраїнської асоціації винахідників постановило: "До асоціації можуть вступати усі бажаючі, вступний внесок - 1крб".

Однак статут організації все ще не був затверджений і від так вона все ще не мала офіційного статусу. Цілий ряд державних організацій, куди звертались представники асоціації, не підтримали ініціативи її створення.

Непролетарський склад асоціації не викликав довіри радянських функціонерів. До того ж, вони боялись повторення сумнозвісної на той час історії винахідницьких асоціацій Москви та Ленінграда(створені відповідно 1921 та 1924рр., обидві ліквідовані 1926р.), яким ставили у провину "відірваність від профспілок", намагання брати на себе функції експертизи та впровадження винаходів у виробництво, змішування завдань громадської організації з комерційними цілями.

Справа щодо офіційного оформлення діяльності асоціації почала активно просуватись лише з осені 1924р., після звернення за допомогою у відділ покращення роботи державного апарату Народного комісаріату робітничо-селянської інспекції(НК РСІ). Працівники НК РСІ у першу чергу переробили статут організації "в сторону широкого залучення робітничих мас". Організаторам асоціації запропонували присвоїти їй і відповідну назву - Українська асоціація робітників-ви-

нахідників. Відділ також попросив Колегію наркомату "сприяти організації та систематично наглядати за її діяльністю". За сприяння наркомату було налагоджено зв'язок з профільними установами, інформаційно-видавничу діяльність. Для належного функціонування асоціації створюється канцелярський апарат, економічно-організаційний відділ та техніко-консультаційний. Створенню асоціації також почали сприяти ВРНГ УСРР, профспілки та Комітет у справах винаходів. Журнали "У станка", "Производство, труд и управление" публікують статті про важливість створення всеукраїнської громадської організації винахідників.

Члени правління асоціації збирали статистичні дані про винаходи "у всіх країнах за весь час", матеріали з історії винаходів, біографії винахідників. Вивчався досвід іноземних об'єднань винахідників. Невдовзі розпочались консультації з винахідниками. На підприємствах Миколаєва, Києва, Євпаторії, Сталіно, Одеси, Запоріжжя починають створюватись осередки асоціації.

Правова охорона
винаходів
та корисних моделей

Марія Лицишин

(винахідник)

кафедра фінансів і страхування
Університету "Львівський Ставрогіпiон"

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ВИНАХОДІВ, ЛІЦЕНЗІЙ ТА НОУ-ХАУ

Патентний захист інтелектуальної власності започатковано в Європі ще у XVII столітті. Перші охоронні документи мали назву *letters patent*. Вони охороняли вперше створені товари і надавали їх власнику певні пільги зі сплати податків, мит, переваги перед конкурентами. Охорона інтелектуальної власності, зокрема промислових зразків, винаходів, є вигідною тільки в умовах ринкових відносин, а в командно-адміністративній системі такий захист є повністю зайвим.

Сьогодні ринок товарів та послуг діє через міжнародний рух капіталів, товарів, стандартів, новітніх технологій, ноу-хау, обмін ліцензіями, членство у світових організаціях [1].

Метою цієї статті є аналіз ступеня наукового розроблення проблеми, визначення та характеристика економічних закономірностей, оцінки ліцензій та ноу-хау для формування ринкових відносин в Україні.

Ліцензія - дозвіл на передачу фізичними чи юридичними особами (ліцензіарами) прав, що йому належать, на використання винаходу, промислового зразка чи товарного знаку іншим фізичним чи юридичним особам (ліцензіату).

Ліцензійна угода - акт комерціалізації ліцензії на куплю - продаж, складений між двома зацікавленими країнами, фірмами, компаніями, юридичними особами, з котрих одна особа передає другій належне право першості на використання у виробництві винаходу, товарного знаку, промислового зразка, науково - технічного проєкту [2].

Ліцензія безпатентна - договір, угода на продаж технічного досвіду або науково - технічних досягнень, на котрі не видані патенти на винаходи, а також відсутні ноу - хау, пакети комп'ютерних програм, економічних розробок та інших науково - експериментальних досягнень.

Ліцензія примусова - згідно чинного законодавства будь - якої країни, видана зацікавленій особі проти волі власника патенту або автора винаходу, які самостійно не застосовують цей винахід у виробництві, з виплатою певної винагороди. В Україні таких випадків не було.

Ліцензія звичайна - дозволяє ліцензіару користуватись об'єктом ліцензійної угоди в певних межах. Залишає за собою право експлуатувати його або видавати ліцензії третім особам.

Ліцензія разова - дозвіл на кожну окрему операцію, пов'язану з імпортом або експортом товарів, видається на термін, необхідний для її виконання, але не більше як на один рік [3].

Ліцензія виняткова - документ, за яким ліцензіат одержує виняткове право на використання об'єкту ліцензійної угоди в обумовлених межах. Ліцензіар при цьому відмовляється від надання аналогічних ліцензій третім особам, а також самостійної експлуатації об'єкту угоди в установлених межах.

Міжнародна торгівля ліцензіями є одним з важливих способів обміну досягненнями експериментально - виробничими та винахідницькими результатами для прискорення економічного та соціального прогресу. Річний обсяг міжнародної торгівлі ліцензіями становить близько 15 млрд. дол., а вартість продукції, що випускається із застосуванням ліцензій, складає понад 3 трильйони доларів в рік.

Поряд з ліцензіями великим попитом на зовнішньому ринку користуються ноу-хау, які представляють знання та досвід, що не мають правової охорони.

У міжнародній торгівлі розрізняють дві групи ліцензій: чисті та супутні. Чисті ліцензії є предметом ліцензійних угод, основний зміст яких полягає у пе-

М. Лицишин

редачі прав на предмет винаходу чи ноу-хау. Такий продаж може супроводжуватися поставкою промислових зразків товарів, машин і устаткування[4].

Супутні ліцензії включаються у загальні угоди про поставки продукції найчастіше всього комплектного устаткування. У цих випадках окремі ліцензійні угоди не підписуються та вартість ліцензій може не видалятися із загальної ціни контракту.

Право самостійної торгівлі ліцензіями з іноземними партнерами надано законом України фірмам і міжнародним об'єднанням, винахідникам, власникам патентів України та інших країн.

Експорт - імпорт ліцензій здійснюються шляхом підписання ліцензійних угод (договорів, контрактів), які, крім надання прав на використання винаходів і ноу - хау, включають комплекс додаткових зобов'язань ліцензіара щодо надання допомоги ліцензіатам у впровадженні технічних новинок, що містяться у цих угодах.

Досить близькими за характером до угод ноу-хау є угоди про продаж програм для комп'ютерів, які за кордоном є приватною власністю розроблювачів або фірм на замовлення.

У міжнародній практиці розрізняють три види ліцензійних угод[5]:

- 1) договір про просту ліцензію;
- 2) договір про виключну ліцензію;
- 3) договір про повну ліцензію.

Перші два види договорів завжди обмежують територію та час дії ліцензії.

Договір про просту ліцензію не обмежує права ліцензіара продавати аналогічні прості ліцензії іншим ліцензіатам, самостійно виробляти продукцію з використанням тих же винаходів і ноу - хау також збувати на тій же території товари, що виготовлені на основі такої інновації.

За договором про виключну ліцензію ліцензіат набуває монопольного права на її використання, включаючи перепродаж іншим особам і організаціям у межах обумовленої території.

Ліцензіар позбавляється права продати аналогічну ліцензію на договірній території іншим особам, організаціям а також самому виробляти та продавати на цій території продукцію з використанням винаходів і ноу-хау, які є предметом виключної ліцензії.

Продаж повної ліцензії практично

означає продаж патенту, у результаті чого ліцензіар повністю та безстроково втрачає права на винахід.

У ліцензійних угодах (договорах) містяться умови, на яких ліцензіар передає ліцензіату право використання винаходу чи іншого технічного рішення для виробництва, використання та продажу продукції.

До основних умов ліцензійних угод належать[6]:

- визначення сторін угоди;
- трактування термінів використання в ліцензійній угоді;
- визначення, як поширюється дія цієї угоди ;
- опис предмету ліцензійної угоди із зазначенням гарантованих техніко - економічних характеристик;
- зазначення виду ліцензії, що передається з переліком прав, переданих ліцензіату, та обов'язків, що на нього покладаються;

- визначення форм (виробництво, продаж товарів), мінімальних та максимальних обсягів, а також тривалості використання винаходу;

- виклад обов'язків ліцензіара у зв'язку з продажем ліцензій, серед яких можуть бути передача необхідної технічної документації та зразків, поставка устаткування та матеріалів,

- відрядження фахівців ліцензіату, навчання його персоналу;

- визначення обов'язків ліцензіата та ліцензіара щодо захисту прав патентовласника та розподіл витрат, що виникають із цього права;

- визначення погоджених форм і порядку виплати винагороди ліцензіару.

До основних особливостей угод на передачу ноу-хау можна віднести:

- в угоді сторони повинні бути чітко визначені: зміст ноу - хау, яке представляє корисність, комерційну таємницю. Тут інтереси експортера та імпортера розходяться.

Покупець завжди намагається звузити зміст ноу-хау, щоб не бути зобов'язаним виплачувати винагороду за власні складні вдосконалення придбаного технологічного процесу;

- в угодах на передачу ноу-хау більш докладно викладається весь комплекс зобов'язань щодо передачі знань;

- у докладному описі має бути форма передачі знань, особливо в цьому зацікавлені імпортери;

- особливої переробки формування

гарантійних зобов'язань експортерів щодо завершеності розробок, їх сучасного технічного рівня та патентної охорони використаної підприємствами.

Велика вага таких угод приділяється зобов'язанням імпортера щодо збереження конфіденційності чи таємності процесу, що передається. Рекомендується максимально скоротити коло осіб, які беруть участь у переговорах з боку імпортерів, якщо у ході переговорів не можна продати ноу-хау без розкриття технологічного секрету виробництва до укладання контракту, слід рекомендувати укладання попередньої угоди, за якими іноземний партнер бере на себе зобов'язання не розголошувати та не використовувати ноу-хау, якщо угода не буде укладено. У таких угодах слід передбачати підвищені фінансові санкції за порушення зобов'язань партнерами

Законом України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" (ст.9) закладено термін "економічна цінність" для оцінки інтелектуальної власності [5].

Уміння оформити ліцензійний договір (угоду) вимагає знання права, економіки, навичок управління виробничими процесами та прогнозування чистого доходу. Світова організація торгівлі (СОТ) забезпечує рівні умови міжнародної торгівлі та вирішує суперечності, що виникають між окремими країнами. Складовою СОТ є Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС), яка регулює норми захисту та застосування інтелектуальної власності[1]. Будь-яка країна не може бути членом СОТ, якщо вона не виконує вимог ТРИПС. Контроль за цією ділянкою ринкових відносин здійснює Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), яка входить у структуру ООН. Отже, всім країнам вигідно бути членом СОТ, що забезпечує вільний доступ до інтелектуальних об'єктів (ліцензій - ноу-хау), до світових цін, імпорту сировини та енергетичних ресурсів, експорту товарів та продовольства до ринків збуту. Сьогодні в СОТ об'єдналися 144 країни. Варто підкреслити, що для вступу України до Європейського Союзу, необхідно спочатку бути членом СОТ.

Розглянемо, яку роль відіграють запатентовані винаходи, ліцензії та ноу-хау в системі СОТ, які масово застосову-

ються в автомобілебудуванні, електроніці, інформаційних технологіях, медицині, авіації та космосі, у виробництві зброї, продовольства[10]. Річний оборот від даних продуктів перевищує 5,5 трилн. доларів США. Тільки на долю США в рік припадає 700 млрд. доларів та надає 15 млн. робочих місць. В Україні з цього припадає тільки 0,1%. Ось чому економісти наполегливо переконують урядовців, банкірів, науковців, що вихід з економічної кризи проходить через залучення до виробництва винаходів, ліцензій та ноу-хау та створення технологічних парків. Цей шлях пройшли всі розвинуті країни. Прикладом є наш північний сусід - РФ. Фармацевтика Росії відновила свою потужність за рахунок інновацій і кредитів, які забезпечили їй 10000% прибутковості. Водночас в Україні майже немає власної фармацевтики, а застосування кредитів з інших країн наблизилось до 95 місця.

Обмін винаходами, ліцензіями та ноу-хау для технології в Україні відсутній. Автори статті отримали патент № 50020 А на винахід "Пересувна хірургічна операційна". Через місяць на цей винахід надійшов позитивний відгук від заступника міністра Міністерства надзвичайних ситуацій України та МОЗ та одночасне повідомлення, що відсутні кошти на його освоєння. Натомість комісія Європейського Союзу запропонувала надіслати пропозицію на отримання гранту.

У виробництві в Україні використано в 2001 році 2459 винаходів, а в 2006 - 4. Загальний дохід від такого використання склав 11400,5 тис. грн. Виробництво абсолютно нової продукції складало 4,1%. Громадяни України отримали в 2001 році всього 89 закордонних патентів, більшість із них - у РФ. Це засвідчує повний занепад інтелектуальної власності, зокрема винахідництва. Станом на 1 жовтня 2003 року в Україні ухвалено 37 законів та понад 100 підзаконних актів, які регулюють правовідносини в галузі інтелектуальної власності, але економіка від цього не змінилась.

Цей факт підтверджує, що українська економіка практично є неконкурентноспроможна на світовому ринку, національний виробник - незахищений від зовнішньої конкуренції, очікування інвестицій з інших країн є не-

альністю. Тут неможливо зупинити торгівлю контрафактними товарами. Ступінь ризику стосовно ведення виробництва сучасних товарів та послуг із використанням інновацій досягає 80 %.

Захистити інтелектуальну власність в Україні від іноземних порушників у місцевих, апеляційних та Верховному суді є неможливим. Про це журнал "Економіка України" вже писав. Українські винахідники отримали в 2001 році аж 89 патентів інших країн, із них - 7 патентів Ірану, 2 патенти - США, 1 патент - Білорусі, а решта - РФ [10]. З російськими партнерами українські патентовласники уклали 32 ліцензійні угоди. Натомість із Німеччиною або з США і Японією не були укладені угоди. Отже, світовий ринок можна завойовувати, а національний - захистити двома шляхами: шляхом комерційного використання національних запатентованих винаходів у виробництві товарів та послуг, або шляхом легального усунення з України іноземних конкурентів. Це можна легко вчинити за умов наявності чинного українського патенту та нормального функціонування судової системи. Якщо цього не виконувати, то 37 українських законів та 100 підзаконних актів так і залишаться на папері, а на ринку будуть діяти чужинці зі своїми застарілими товарами.

Основні принципи економічної оцінки ліцензій і ноу-хау.

Українські економісти ще не навчилися давати оцінку винаходам, ліцензіям та ноу-хау, а також створювати на них попит, пропозиції для зниження затрат виробництва товарів та послуг. Причин тут є чимало. Перша із них - відсутність економічного теоретичного матеріалу про винаходи, ліцензії й ноу-хау в навчальних програмах з підготовки фахівців, магістрів, докторів наук і державних чиновників України [8].

Друга причина - в економічних розділах політичних партій України також відсутні будь-які згадки про винаходи, ліцензії, ноу-хау. Третя причина підприємництво, фермерство, транспорт, фундаментальна, прикладна та сільськогосподарська наука обходять стороною винаходи, ліцензії, ноу-хау. Четверта причина - належить до четвертої влади - ЗМІ та до наукових економічних видань, які уникають розмов з читачами, науковцями, власниками підприємств на тему застосування вина-

ходів, ліцензій, ноу-хау для переходу до ринкових відносин в Україні.

Можна ще нарахувати десяток причин нехтування названими категоріями, які є трампліном до лідерства в ринковій економіці. Саме застосування винаходів, ліцензій, ноу-хау потребує сьогодні технологічно відстала економіка України. Голод на ці речі є основною причиною відсутності пропозицій інвесторів, застою у промисловості, розвалу сільського господарства, постійного зростання інфляції, стрибків цін на продукти харчування й товари першої необхідності та недовіра до фіскальної політики, до банків та страхових компаній та судів.

Повернемося в 50 - ті роки минулого століття до економік Японії та Німеччини, Франції, а згодом Італії, які були зруйновані війною. Сьогодні ці країни є лідерами світової ринкової економіки. Це лідерство проходить у володінні найсучаснішими технологіями, застосуванні найбільшої кількості винаходів, у постійному обміні ліцензіями та ноу-хау. У цих країнах пропозиція інвестицій перевершує попит у 2 рази. Державний бюджет таких країн зростає за рахунок сплати майже 100 відсотків податків та зборів. Численність податкових чиновників у 13 разів менша ніж в Україні. Такі питання як: "що робити?", "як виготовляти?", "для кого виготовляти товари та послуги?" вирішені в них ще 50 років тому.

У світовій економічній літературі досі ноу-хау не визначено, як економічна категорія та відсутній його правовий захист [4, 8, 9]. Економічна роль винаходів знайшла своє достатнє відображення в численних публікаціях, монографіях та має правовий статус, який регулюється множиною законів, нормативних актів та міжнародними конвенціями. Значення ліцензій, як регулятора виробництва, виступає проміжною ланкою між економікою та технологіями. Цінність винаходів як технічних рішень, що мають світову новизну, неочевидність та придатність до застосування у будь-якій галузі народного господарства, медицини, фермерстві, біології, програмних продуктах, вимірюється відсотками прибутку, який коливається від одиниці до тисячі.

Якщо звернутись до минулого, то побачимо, що ноу-хау виникло значно раніше від патентування винаходів [8].

Виплавка сталі, виробництво фарфорового посуду, виробів із золота та срібла, зброї, виготовлення вина в середні віки вимагали ноу-хау, якими монополюючи володіли ремісники та завжди його зберігали у таємниці.

Закон про монополії та патенти був вперше прийнятий в Англії у 1623 році. Інші країни такий закон прийняли на 150 років пізніше. Україна такий закон прийняла у 1991 році. Це є сьогодні в Україні основною причиною повільного застосування технологій та відставання економічного зростання. Сьогодні в світі діє 7 млн. патентів на винаходи. Кожного року до патентних відомств країн світу надходить понад 500 тисяч заявок на видачу патентів. У дійсності патентів є 40 відсотків менше, оскільки окремі винаходи патентуються по кілька разів у різних країнах світу. Найбільше патентів на винаходи було зареєстровано в 1930 році. З того часу видача патентів та кількість винахідників постійно зменшується. Хоч у десятки разів зросли експериментальні дослідження, створення сучасних технологій, зокрема у біології, у медицині, в електроніці, в енергетиці, у переробній та хімічній промисловості [10]. Це засвідчує про зменшення ролі патентів на винаходи, промислові зразки, корисні моделі. Падіння цього показника має економічний характер. Економічна роль патентів на винаходи зменшується. Тільки частина із них застосовується для виробництва товарів та послуг. Є мертві патенти, які існують тільки на папері. Є патенти на винаходи, які не можливо підтвердити експериментально. Є патенти, які не можливо виготовляти або застосувати в технологіях.

Найбільше винаходів патентується в США, але щорічна кількість виданих патентів не збільшується, хоча збільшується кількість громадян США з вищою освітою та в десятки разів зросли науково - експериментальні дослідження, кількість наукових лабораторій. У той же час різко зростає ліцензійний міждержавний обмін технологіями, а також у середині окремих країн. В обміні ліцензії з ноу-хау мають перевагу перед винаходами, захищеними дисертаціями та проектами.

Сучасна науково - технічна революція розвивається не на винаходах, не на захищених дисертаціях, опублікова-

них статтях, міжнародних конференціях, а на основі ноу-хау [10]. Доказом цього є те, що наклад фахових наукових видань обмежений. Такі видання не потрапляють до масового читача, який працює в даній галузі. Конференції та міжнародні виставки, де демонструються вироби, виготовлені за допомогою сучасних наукових досліджень, відвідує всього 0,2 відсотка учених та фахівців середньої кваліфікації. У виступах на конференціях та в наукових публікаціях, в захищених дисертаціях в Україні майже неможливо знайти ноу-хау або наукові розробки, які можна негайно застосувати у виробництві товарів та отримувати чисті прибутки. Журнальні наукові публікації швидко старіють. Життєвий цикл таких наукових результатів коливається в межах 3-4 років. Участь у міжнародних конференціях та у виставках обходиться надзвичайно дорого. Це доступно тільки окремим компаніям, які вивчають кон'юнктуру ринку. Окремі учені університетів невеликих країн, малі та середні фірми фінансово неспроможні вести науково - експериментальні роботи в усіх технологічних напрямках й патентувати свої винаходи в різних країнах світу. Наукові публікації часто дублюються, а дисертації на 50 відсотків повторюються в інших варіантах. Крім цього, дисертації не проходять незалежної експертизи на світову новизну. На захисті дисертацій відсутні зацікавлені фірми та майбутні дослідники із студентів і аспірантів. Вихід із такого становища не влаштує нас з точки зору економічності.

Це перехід до створення ноу-хау, обміну ліцензіями як товарами, які мають постійний попит. Вигідно засекретити техніко - економічний результат у формі ноу-хау та шукати споживача на такий товар, швидко його продати, а не чекати роками на патент, який важко застосувати та ще важче його захистити в суді, оскільки має місце постійне зіткнення готових наукових результатів, є постійна конкуренція подібних товарів. Це пов'язано з одночасним проведенням експериментальних досліджень конкуруючими фірмами в десятках лабораторій університетів в різних країнах та створення паралельних технологій.

Коротко нагадаємо читачеві, що ноу-хау є конкурентом винаходу, яке обминає дисертації та заховане у сотнях на-

**Правова охорона
винаходів
та корисних моделей**

Святослав Лященко,
начальник відділення забезпечення
державної реєстрації ДП "Український
інститут промислової власності"
(Укрпатент) м. Київ

Галина Мурланова,
начальник відділу винаходів та корисних моделей
відділення забезпечення державної реєстрації ДП "Український
інститут промислової власності" (Укрпатент) м. Київ

ЗМІНИ, ЯКІ ВНЕСЕНО ДО ПОЛОЖЕНЬ ПРО ДЕРЖАВНІ РЕЄСТРИ, ТА ВВЕДЕННЯ НОВИХ БЛАНКІВ ОХОРОННИХ ДОКУМЕНТІВ

Рік тому (з 08.09.2006 р.) набрав чинності наказ Міністерства освіти і науки № 585 "Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України" (наказ Міністерства освіти і науки України від 2 серпня 2006 року № 585, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 серпня 2006 року за № 1016/12890). Зазначеним наказом внесено відомості до положень про державні реєстри, а саме:

1) введено нові форми охоронних документів;

2) замість доповнення тепер повинно видаватися повідомлення про внесення змін із доданням виписки із відповідного державного реєстру станом на дату публікації;

3) регламентовано терміни та порядок діловодства щодо внесення змін за ініціативою власника охоронного документа або його представника, видачі дубліката та надання виписки;

4) державні реєстри зберігаються на електронному та/або паперовому носіях;

5) замість регламентування запису, що вноситься до Реєстру, регламентується перелік реквізитів, що містяться у Реєстрі в цілому;

6) уточнено перелік та назви реквізитів, які містять відповідні державні реєстри;

7) внесено, крім зміни імені або повного найменування власника, і зміну особи;

8) приведено у відповідність до Цивільного кодексу України ім'я фізичної та повне найменування юридичної особи;

9) у разі часткової відмови від охоронного документа у заяві має зазнача-

тися і обсяг прав, що залишається;

10) внесено зміни до вимог щодо довіреності у відповідності до Цивільного кодексу України;

11) у разі подання клопотання про внесення зміни імені (повного найменування) власника (власників і/або зміни адреси власника (власників) клопотання підписується лише тим власником патенту (деклараційного патенту), якого зазначені зміни стосуються. Клопотання про внесення інших змін підписується усіма власниками;

12) змінено назву державних реєстрів охоронних документів на винаходи та корисні моделі та назву охоронного документа на корисну модель; замість деклараційного патенту видаються патенти на корисні моделі;

13) у Державному реєстрі патентів України на корисні моделі та Державному реєстрі патентів України на винаходи введено адресу власника;

14) в електронному реєстрі зазначається формула винаходу, що визначає обсяг правової охорони;

15) у разі часткової відмови від свідоцтва на знак для товарів та послуг відповідно до внесених змін з 08.09.2006 року сплачується збір за внесення до Реєстру змін щодо свідоцтва;

16) вилучено вимогу щодо надання зображень у разі подання клопотання про видачу дубліката патенту України на промисловий зразок.

Після внесення змін до положень про державні реєстри охоронні документи складаються з титульного аркуша охоронного документа та інформаційної частини. На титульному аркуші зазначаються:

Державний герб України;

Фото Гарматюк І.П.

назва охоронного документа;
 реєстраційний номер охоронного документа;
 назва винаходу, корисної моделі, промислового зразка чи назва місця походження або географічне зазначення походження товарів;
 назва нормативного документу, відповідно до якого видано охоронний документ;
 назва відповідного державного реєстру та дата реєстрації;

Охоронний документ засвідчується підписом голови Державного департаменту інтелектуальної власності та скріплюється печаткою Держдепартаменту.

Аркуші, на яких викладено текст патенту, скріплюються люверсами, пронумеровуються, кількість аркушів завіряється підписом уповноваженої особи та печаткою Держдепартаменту. Друга сторінка охоронного документа не заповнюється. Кожна сторінка охоронного документа, крім титульної і другої, нумерується, до того ж зазначається, яка це саме сторінка із загальної кількості сторінок охоронного документа. На кожній сторінці, починаючи з третьої, зазначається відповідний код ІНІД та номер охоронного документа. Друк двосторонній. Оскільки підпис уповноваженої особи та печатка зазначаються тільки на сторінці, що не містить тексту охоронного документа, то у випадку парної кількості повних чи неповних інформаційних сторінок до охоронного документа додаються додатково дві сторінки.

Необхідно окремо зупинитися на дублікатах охоронних документів. Згідно із змінами до положень дублікат охоронного документа містить весь текст виданого охоронного документа, оригінал якого вважається таким, що втратив чинність.

Ця зміна повністю відповідає на питання щодо змісту і форми дублікату: зміст відомостей зазначається на дату видачі охоронного документа, форма - на момент видачі дублікату, включаючи і назву цього охоронного документа.

У разі внесення змін до Реєстру, що публікуються у офіційному бюлетені "Промислова власність", протягом місяця з моменту публікації Держдепартамент повідомляє власника (представника) про внесену зміну. У відповідності до положень та наказу Держдепартаменту

від 22 грудня 2006 року № 142 надсилається засвідчене підписом начальника управління державних реєстрацій, економіки та інформаційного забезпечення повідомлення із зазначенням підстави внесення зміни (клопотання власника, рішення Держдепартаменту, рішення судового органу). Додатками 2-7 до цього наказу затверджено форми виписок з відповідних Реєстрів, що додаються до повідомлення, до того ж регламентовано перелік відомостей, у разі внесення яких надсилається повідомлення з доданням виписки. Виписки роздруковуються на бланках Держдепартаменту, на них зазначається:

слово "ВИПИСКА";

назва Реєстру;

відомості з Реєстру станом на дату публікації;

відомості, внесені до Реєстру, із зазначенням назв сповіщень. До того ж, якщо поточна публікація містить відомості про декілька змін, внесених до Реєстру стосовно одного патенту, то вони подаються в одній виписці;

дата, станом на яку видана виписка (дата публікації відомостей, внесених до Реєстру).

Виписка засвідчується підписом голови Державного департаменту інтелектуальної власності та скріплюється печаткою Держдепартаменту.

Повідомлення та виписка надсилаються на адресу, зазначену у клопотанні.

Регламентуються як строки розгляду клопотань про внесення змін, так і строки усунення виявлених недоліків. Так співробітником відомства протягом місяця з дня надходження клопотання або вносяться зміни, зазначені у цьому клопотанні, або надсилається запит щодо усунення виявлених при розгляді комплекта документів (клопотання та документів, що до нього додаються) недоліків. У разі надсилання запиту виправлені та/або відсутні документи мають надійти до Держдепартаменту протягом двох місяців від дати одержання повідомлення особою, що подала клопотання про внесення змін. В іншому разі клопотання вважається неподаним, про що надсилається відповідне повідомлення.

Зупинимось на змінах, що стосуються власне винаходів та корисних моделей. Насамперед, внесено зміни у назву охоронного документа на корисну модель. У відповідності до Цивільного ко-

декрету України після набрання чинності наказом МОН від 02.08.2006 року № 585 видаються не деклараційні патенти на корисні моделі, а патенти на корисні моделі. Саме цим була викликана необхідність зміни назви відповідного державного реєстру - Державний реєстр патентів України на корисні моделі. Зміною назву і державного реєстру по винаходах - Державний реєстр патентів України на винаходи. У Реєстрі з'явилась формула винаходу (корисної моделі), що визначає обсяг правової охорони. За бажанням третьої особи формула може надаватися у виписці з Реєстру.

Починаючи з бюлетеню № 11 за 2006 рік, в охоронному документі та Реєстрі

зазначається адреса власника охоронного документа. Для власника-іноземця ця адреса зазначається мовою оригіналу (латиницею). На описі адреса власника патенту України на винахід (корисну модель) у відповідності до Ст. 9 не роздруковується, але, починаючи з бюлетеня № 2 за 2007 рік, ці відомості публікуються у розділі "Сповідання", а в подальшому адреса власника буде публікуватись і у розділах про видачу охоронних документів на винаходи (корисні моделі). В охоронних документах на знаки для товарів та послуг та промислові зразки адреса зазначається в транслітерації.

Зі святом · Зі святом ·

Шановні винахідники і раціоналізатори України!

Макіївська міська рада товариства винахідників та раціоналізаторів України (м.Макіївка, 450 тис. мешканців, за 2006 рік авторів понад 900, 1100 раціоналізаторських пропозицій впроваджено у виробництво, річний дохід 24048700 грн.) - щиро вітає всіх винахідників і раціоналізаторів України, голів товариств областей, як і раду товариства винахідників та раціоналізаторів України, в.о.голови Індукаєва В.К. з святом - Днем винахідника та раціоналізатора України.

Серед винахідників та раціоналізаторів немає ні помаранчевих, ні голубих. Ми робимо одну спільну справу своєю кмітливістю, збагачуємо рідну Батьківщину Україну ... хіба воли ревуть, як ясла повні...

Отож і я, Григорій Федорович Рудь (народився у Миргороді на р.Хорол), уже 44-й рік головую у винахідницькій череді Макіївської міської ради ТВР України.

Я дуже вдячний, що на мою долю випала оця череда, якій я посвятив усе своє життя.

... геть не кажіть мені, бо дим димок від машини мов дівочі літа, ні, не той тепер Миргород, Хорол річка не та...

Бажаю вам усім з Донбасу, бо він і в Донбас, міцного здоров'я, натхнення, творчості, нехай завжди будуть у вас питання, що ще одна ідея не впроваджена у виробництво - бо воно таке життя кмітливих.

З повагою,

Заступник голови Донецької обласної ради,

Голова Макіївської міської ради товариства винахідників та раціоналізаторів України
Г.Ф.Рудь

Зі святом · Зі святом ·

День изобретателя и рационализатора!

В этот день принято приветствовать всех тех, кто своим творческим трудом, своим умом, интеллектом совершенствует существующую технику, создает новые машины технологии.

Несмотря на существующие трудности, изобретатель по складу ума и призванию не может изобретать при любых условиях.

Хотелось бы верить, что наступит время, когда изобретатели и рационализаторы в нашей стране ощутят повседневное внимание к своему творчеству, получат должное общественное признание и увидят реализованными свои самые смелые фантазии.

Желаем всем творческим людям упорства, творческих удач, энергии и оптимизма для новых свершений.

Председатель Крымского республиканского совета общества изобретателей и рационализаторов Украины

Я.Е. Демачева

Правова охорона
винаходів
та корисних моделей

Ю.М. Капіца

Директор Центру інтелектуальної
власності та передачі технологій НАН
України

ЗБОРИ ЗА ПАТЕНТУВАННЯ ЗБІЛЬШУЮТЬСЯ В 18 - 27 РАЗІВ. ЧИ Є У ВІНАХІДНИЦТВА МАЙБУТНЄ ?

Шоком для винахідників, організацій та підприємств, що займаються винахідницькою діяльністю, стала публікація у липні 2007 р. на сайті Державного департаменту інтелектуальної власності проекту постанови Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності".

Ю. Капіца

За проектом розмір зборів для українських заявників підвищується до 27 разів. В пояснювальній записці до проекту зазначається, що згадане збільшення пов'язано зі вступом України до СОТ та встановленням однакової шкали зборів для резидентів та нерезидентів. Також зазначається, що внаслідок прийняття нових зборів іноземні заявники будуть сплачувати на 2,3 млн. грн. менше ніж тепер. Проте, внаслідок того, що "надходження від зборів мають забезпечити розвиток та функціонування державної системи правової охорони інтелектуальної власності, ...перехід на єдину шкалу зборів має своїм наслідком деяке збільшення їх розмірів для вітчизняних суб'єктів відносин у сфері інтелектуальної власності. Проектом передбачені пільги для винахідників - фізичних осіб.

Зазначається, що "кількість заявок на винаходи, корисні моделі та промислові зразки, поданих національними заявниками, знизиться у першому році чинності Постанови на 50 відсотків, у другому році - на 20 відсотків. Таке зниження, в основному, буде відбуватись за рахунок зменшення кількості заявок, що не мають перспективи подальшого впровадження та введення у цивільний оборот. У подальшому кількість зазначених заявок не буде в істотній мірі залежати від Постанови. "Аналогічне зниження очікується і щодо кількості патентів, дія яких підтримується їх національними власниками". Проектом передбачені пільги для винахідників - фізичних осіб.

Вказаний проект ставить багато питань.

Чи пропонується нам єдине можливе

вирішення проблеми. Які будуть наслідки для установ бюджетної сфери, держави, у зв'язку з втратою винаходів, які створювались багато років. Чи розуміють автори проекту, що між часом подання заявки на винахід та часом його комерціалізації минає значний час, особливо в Україні, де на відміну від європейських країн, США, відсутні як приватні, так і державні важелі підтримки комерціалізації.

Проект визвав широкий резонанс. Листи з вимогами не допустити зниження винахідництва до Кабінету Міністрів України направлено президентом Наукового парку "Київська політехніка" М.З. Згуровським, Національною академією наук України, Радою національних товаровиробників при Кабінеті Міністрів України, Мінпромполітики, Академією медичних наук України та Українською академією аграрних наук. Дорученням на ці листи першого віцепрем'єр-міністра М. Азарова від 31.08.2007 № 36984/2/1-07 Міносвіти і науки та Мінекономіки України зобов'язані провести громадське обговорення проекту постанови. Відповідно до законодавства, вказане має бути організовано громадською радою МОН та МОН у вигляді публічного громадського обговорення з оприлюдненням інформації про проведення обговорення, забезпечення репрезентивності різних груп населення, урахуванням результатів обговорення під час прийняття остаточного рішення.

В той же час очікується, що постанова у її теперішній редакції буде прийнята протягом тижня - двох.

Автор не дає оцінки, як ініціатори постанови при її введенні передбачають забезпечувати інноваційний розвиток

України, яка вартість рішень Верховної Ради України, РНБО у сфері охорони інтелектуальної власності, розвитку технологій за умови реалізації вказаного сценарію. Кому відійдуть українські винаходи. Навіщо Кабінетом Міністрів України у серпні 2007 р. передбачалося утворення підрозділів з питань трансферу технологій, інноваційної діяльності,

охорони інтелектуальної власності в міністерствах, академіях наук, бюджетних установах та підприємствах.

Замість цього до Вашої уваги надається лист Національної академії наук України. Ваша реакція на події - винахідників, дослідників, просто людей, яким не байдуже майбутнє України - може вплинути на ситуацію.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

01601, МСП, Київ-30, Володимирська, 54. Для телеграм: Київ, Наука

E-mail: prez@nas.gov.ua Факс (044) 234-32-43

Телефон: канцелярія 234-51-67, 239-65-94; для довідок 239-66-66, 239-64-44

№ 58/1488-1 від 22.08.07

Першому віце-прем'єр-міністру -
Міністру фінансів України
М.Я. Азарову

Вельмишановний Миколо Яновичу !

Національна академія наук України висловлює стурбованість збільшенням в **18 - 27 разів** ставок зборів за патентування та підтримання у силі винаходів, що передбачається проектом постанови Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності".

Найбільш значні винаходи, що складають передові технології в Україні, а також забезпечують обороноздатність держави, було створено за рахунок бюджетного фінансування. Права на них належать державі в особі вищих навчальних закладів, наукових установ НАН України, державних академій наук, центральних органів виконавчої влади. **Слід очікувати втрати пакета винаходів, що належать державі та які підтримуються у силі бюджетними установами, а також призупинення подання заявок на винаходи. Вказане призведе до уповільнення технологічного розвитку держави та безпосередньо негативно вплине на забезпечення її технологічної та економічної безпеки.**

При підготовці проекту постанови Кабінету Міністрів України не враховувався досвід захисту національних інтересів інших держав СНД - членів СОТ. Не розглядалися альтернативні способи вирішення проблеми. Відсутні розрахунки витрат бюджету на сплату зборів установами бюджетної сфери, впливу нових ставок на винахідницьку діяльність у бюджетній сфері. Дані про зменшення кількості заявок та рівень зборів недостатньо обгрунтовані. Не розглядалося питання щодо скорочення витрат, що здійснюються за рахунок зборів. Проект не обговорювався з залученням галузевих міністерств, НАН України та державних академій наук.

Так, у Молдові, що стала членом СОТ 26 липня 2001 р., існувало дві шкали сплати зборів для національного та іноземного. При цьому ставки зборів для національного заявника були **в 68 разів менші**, ніж для іноземного. До однієї шкали зборів Молдова перейшла лише в 2006 р. через 5 років після вступу до СОТ. У Киргизстані та Молдові науково-дослідні організації та вищі навчальні заклади сплачують 10% від ставки зборів, а також звільнені від сплати зборів за підтримання охоронних документів у силі протягом 5 років.

Запропоновані ставки зборів за патентування винаходів в Україні в 3,7 раза більші, ніж у Вірменії (член СОТ з 5.02.2003), 2,1 раза - ніж в Киргизстані (член СОТ з 20.12.1998), в 1,5 раза вищі, ніж у Молдові. Нові ставки зборів в Україні в 7,7 раза перевищують середню заробітну плату. Відповідні збори в Німеччині, Франції, Великобританії, Іспанії становлять 15 - 39% , в США - 60% середньої заробітної плати.

Зазначимо, що проектом постанови також передбачається ввести пільгові ставки зборів для фізичних осіб разом з високими ставками для бюджетних установ. Вказане призведе до отримання патентів на винаходи, створених за державні ко-

шти, фізичними особами та необхідності державі у майбутньому закупати у фізичних осіб ліцензії на використання зазначених винаходів.

Слід підкреслити, що прийняття постанови з зазначеними ставками суперечить Угоді СОР - ТРІПС, яка передбачає, що вартість процедур захисту прав інтелектуальної власності **"не повинна бути високою або супроводжуватися значними матеріальними затратами"**. Крім того мета ТРІПС, які і інших угод СОР, забезпечити національний режим для іноземних заявників. В Україні замість цього пропонується **розповсюдити іноземний режим з високими ставками зборів на національного заявника.**

З урахуванням наведеного **Національна академія наук України пропонує:**

1. Сформувати **робочу групу** з представників Міноборони, СБУ, МОЗ, Мінпромполітики, Держінвестицій, НАН України, державних академій наук, інших зацікавлених міністерств з вироблення узгодженого рішення, що повною мірою відповідало б інтересам інноваційного розвитку України.

2. Визначити, що постанова Кабінету Міністрів України щодо нових ставок зборів набирає чинності **через 5 років** після вступу України до Світової організації торгівлі.

3. Встановити для неприбуткових організацій (включаючи установи науки, освіти, охорони здоров'я тощо) пільги при сплаті зборів за дії, пов'язані з охороною прав на **винаходи та корисні моделі, у розмірі 10 відсотків від ставок, що пропонуються.**

При цьому слід врахувати, що збільшення витрат на заробітну плату в установах бюджетної сфери з грудня 2004 р.(строк затвердження діючих ставок) по липень 2007р. становило 86%. Фінансування наукових та науково-технічних робіт за рахунок коштів Державного бюджету України у 2006 р. збільшилося порівняно з 2004 р. на 36,3%. При сплаті зборів із пільгою 10 відсотків збільшення витрат на патентування винаходів у бюджетних установах буде становити 1,84 раза, на підтримання охоронних документів - 2,7 раза (винаходи), 2,2 раза (корисні моделі).

4. **Провести аналіз витрат** на розвиток та функціонування системи охорони інтелектуальної власності, **що здійснюються за рахунок зборів, з метою їх оптимізації та скорочення.** Для цього сформувати відповідну комісію з залученням галузевих міністерств, державних академій наук.

5. Вирішити питання про **зарахування зборів** за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, **до державного бюджету** з встановленням ставок зборів, реальних для сплати національним заявником та єдиних для нерезидентів та резидентів.

З повагою,

**Т.в.о. президента Національної академії наук України
академік НАН України
В.Д. Походенко**

**ВИНАХІДНИК
ПРАЦІ АНАЛІЗАТОР**

ДЛЯ ВАШЕЙ БИБЛІОТЕКИ

Большинство материалов "ВіР" актуальны длительное время, начиная с момента их опубликования.

С №1-2007 в "ВіР" публикуются системные материалы, которые стали основой для справочных пособий:

1. "Інструменти підтримки інноваційності малих та середніх підприємств: досвід Польщі та Європейського Союзу". Приводяться практичні схеми взаємодії сфер бізнесу, місних і державної адміністрацій, науко-дослідницьких установ і навчальних закладів, а також недержавних організацій підтримки підприємництва.
2. "Управління інтелектуальною власністю". В основу автори заклали принцип розвитку об'єктів права інтелектуальної власності по життєвому циклу: ідея – створення об'єкта права інтелектуальної власності – придбання прав на нього – використання – правова охорона.

Ети і багато інших матеріалів, публікуємі "ВіР", придаті в вашій бібліотеці. Підписатися на "ВіР", починаючи з №1-2007, ви можете через редакцію. Наші контактні дані на титульній сторінці журналу.

Державний департамент інтелектуальної власності оголошує Всеукраїнський конкурс "ВИНАХІД - 2007"

Конкурс проводиться з 1 серпня 2007 року з метою популяризації винахідницької діяльності серед широких верств науково-технічної громадськості України, заохочення виробничників до впровадження результатів інтелектуальної праці у виробництво, а також для виявлення найбільш талановитих і перспективних розробок та привернення до них уваги вітчизняних та іноземних інвесторів та підприємців.

Конкурс відкрито для підприємств, установ, організацій, дослідницьких груп, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, форм власності та місця знаходження, а також для окремих фізичних осіб.

До участі в конкурсі приймаються винаходи та корисні моделі, що охороняються чинними патентами України, мають вагомe значення для розвитку науки та технології, підвищення якості життя та активізації діяльності людини.

Конкурс проводиться за номінаціями:

- "Кращий винахід року"
- "Кращий винахід року серед молоді"
- "Кращий винахід року в регіоні"
- "Кращий винахід в галузі агропромислового комплексу"
- "Кращий винахід в галузі біотехнології та харчової промисловості"
- "Кращий винахід в галузі будівництва"
- "Кращий винахід в галузі електроніки та комунікаційних систем"
- "Кращий винахід в галузі енергетики"
- "Кращий винахід в галузі задоволення життєвих потреб людини"
- "Кращий винахід в галузі збереження навколишнього середовища"
- "Кращий винахід в галузі матеріалознавства"
- "Кращий винахід в галузі машинобудування та приладобудування"
- "Кращий винахід в галузі медицини та фармакології"
- "Кращий винахід в галузі металургії"
- "Кращий винахід в галузі озброєння та військової техніки"
- "Кращий винахід в галузі транспорту"
- "Кращий винахід в галузі хімії".

У номінації "Кращий винахід року" та "Кращий винахід року в регіоні" беруть участь всі представлені на конкурс винаходи, в номінації "Кращий винахід року серед молоді" - винаходи, щонайменше один з авторів яких на поточний рік не старший за 30 років.

Для реєстрації участі в конкурсі кожний учасник подає такі документи:

1. Заяву (Додаток 1).
2. Анкету (Додаток 2).
3. Копію патенту України на винахід або копію рішення про видачу патенту.
4. Повний опис винаходу.
5. Копії закордонних патентів на даний винахід та повні описи до них (при наявності таких).
6. Розрахунок строку окупності впровадження винаходу.
7. Розрахунок економічного ефекту від впровадження винаходу.
8. Розрахунок потенційного обсягу ринку споживачів продукції, технології тощо за патентом та прогнозовані темпи його зростання.
9. Копії перших сторінок ліцензійних договорів.
10. Документи, що підтверджують участь у міжнародних виставках, на яких експонувався даний винахід чи продукція, виготовлена завдяки впровадженню винаходу, завірені печаткою (за наявності таких).

Переможці конкурсу в номінаціях "Кращий винахід року" і "Кращий винахід року серед молоді" нагороджуються дипломами I, II, III ступенів. Переможці в галузевих номінаціях та номінації "Кращий винахід в регіоні" нагороджуються дипломами.

Крім того, всі переможці отримують сертифікат на безоплатне розміщення протягом 6 місяців інформації про винахід на Інтернет-біржі промислової власності, а також призи від спонсорів.

Ознайомитись з Положенням про конкурс та отримати бланки анкет і заяв для участі в конкурсі можна в Українському центрі інноватики та патентно-інформаційних послуг (УкрЦІПП) особисто, факсом, поштою або E-mail: orgcom@ip-centr.kiev.ua, а також скопіювати з веб-сторінки УкрЦІПП: www.ip-centr.kiev.ua.

Конкурсні матеріали не пізніше 1 листопада подаються до УкрЦІПП на адресу: бульв. Лесі Українки, 26, м. Київ, 01133. Дата відправки матеріалів визначається за поштовим штемпелем. На конверті має бути позначка "Винахід - 2007".

Більш детальна інформація на сайті: www.ukrpatent.org
Контактний телефон у Києві: (044)285 82 40, факс: (044)494-06-13.

**Журнал ВіР можна передплатити у
будь-якому поштовому відділенні України,
починаючи з будь-якого місяця.**

**Журнал винахідників, раціоналізаторів, наукових співробітників і патентознавців
Заснований УАН, видається з 1997 року.**

ТЕМАТИКА ЖУРНАЛУ

В кожному номері журналу публікується інформація про різноманітні нові винаходи в галузі науки і техніки з різних областей знань.

Більшість розробок і проектів, про які пише ВіР, придатні до безпосереднього використання: існуючі моделі, дослідні зразки, в тому числі, котрі можуть випускатися на замовлення чи невеликими партіями.

Редакція постійно поповнює базу даних з прямими контактами винахідників, авторів новинок і дає можливість читачам користуватися банком даних по конкретним публікаціям.

Враховуючи постійне вдосконалення патентного законодавства і недостатню обізнаність винахідників і підприємців в питаннях охорони прав їх інтелектуальної власності, журнал регулярно публікує інформацію щодо найостанніших нормативних документів в цій області з консультаціями патентознавців.

В рубриці "Захист прав винахідників" розглядаються найбільш цікаві і важкі конфліктні ситуації, публікуються приклади з судової практики, коментарі юристів та адвокатів.

ЧИТАЦЬКА АУДИТОРІЯ

Журнал адресований керівникам та інженерно-технічним співробітникам підприємств, фірм, компаній, спеціалістам НДІ і КБ, підприємцям, представникам малого й середнього бізнесу - діловим людям, що зацікавлені у використанні технічних новинок і інноваційних рішень для розвитку чи створення свого бізнесу.

ЕЛЕКТРОННЕ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ НОВИН

Передплатники журналу мають безкоштовний доступ до прямих контактів з розробниками-авторами публікацій з бази даних журналу. За бажанням вони можуть бути підписані на безкоштовне розповсюдження новин вітчизняних науково-технічних розробок в електронному вигляді, котрі редакція отримує через Всеукраїнський інтернет-проект "Інформаційний Союз малого & середнього бізнесу" з усіх регіонів України. В журналі публікується лише невелика частина розробок з числа тих, що надходять.

ОСНОВНІ ЦІЛІ

Сприяння розвитку винахідництва та раціоналізаторства в Україні, комерціалізації вітчизняних розробок і трансферу технологій, допомога у пошуку партнерів по кооперації, популяризація нормативно-правової бази по захисту інтелектуальної власності, висвітлення досягнень при розробці нових винаходів і проблем при їх впровадженні - для отримання прибутку розробниками і тими, хто розробки впроваджує.

РОЗДІЛИ ЖУРНАЛУ

- новини науки і техніки;
- школа винахідництва;
- правові аспекти у сфері інтелектуальної власності;
- інноваційна діяльність;
- трансфер (передача) технологій;
- нові рішення, розробки, технології та їх складові, проектні і конструкторські рішення, які винахідники і раціоналізатори пропонують для застосування у виробництві та бізнесу;
- комерціалізація результатів наукової та науково-технологічної діяльності;
- з історії винахідництва та права інтелектуальної власності;
- творчість молодих;
- репортажі, виставки, круглі столи, конференції і конкурси;
- методичні рекомендації;
- консультації і коментарі;
- листи читачів.

Матеріали, що відбираються редакцією для опублікування як відповідні тематиці і формату видання ВіР, повністю чи частково публікуються в журналі на мові авторського оригіналу, який автор може представити українською або російською мовою з розрахунку на сприяння відповідною читачькою аудиторією.

ЖУРНАЛ РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ

передплатними агентствами ДП "Преса", "Самміт", "Прес-Центр", "Альянс", "Ідея" та редакцією.

СТРУКТУРА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ

Платне - 92% (передплата) та безоплатне - 8% (виставки, семінари, інформаційне спонсорство).

**ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 06731,
ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЙ 06732**